

Sygn. akt V ACa 603/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 stycznia 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku – Wydział V Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Włodzimierz Gawrylczyk
Sędziowie:	SA Maryla Domel-Jasińska (spr.) SO del. Rafał Terlecki
Protokolant:	sekretarz sądowy Karolina Petruczenko

po rozpoznaniu w dniu 15 stycznia 2016 r. w Gdańsku na rozprawie

sprawy z powództwa M. M., J. D., O. M. i B. D.

przeciwko

(...) z siedzibą w W.

o zapłatę

na skutek apelacji powodów

od wyroku Sądu Okręgowego w B.

z dnia 20 maja 2015 r. sygn. akt I C 18/15

uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuję Sądowi Okręgowemu

w B. do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

Na oryginale właściwe podpisy.

V ACa 603/15

UZASADNIENIE

Powodowie J. D., małoletnia O. M., M. M. i B. D. domagali się zasądzenia od pozwanego U. w W.: na rzecz powódki J. D. kwoty 90.862 zł, na rzecz powódki O. M. kwoty 60.000 zł, na rzecz powoda M. M. kwoty 70.000 zł i na rzecz powódki B. D. kwoty 40.000 zł, ustawowych odsetek od wszystkich żądanych kwot od dnia 25 stycznia 2014r. do dnia zapłaty oraz zwrotu kosztów procesu.

Z uzasadnienia pozwu wynikało, że syn powódki J. M. D., (...) na drodze nr (...) w miejscowości B. został śmiertelnie potrącony przez samochód, którego kierowca oddalił się z miejsca zdarzenia. Powódka J. D. domagała

się zadośćuczynienia w kwocie 70.000 zł, odszkodowania za pogorszenie się sytuacji życiowej po śmierci syna w wysokości 20.000 zł oraz 862 zł tytułem odszkodowania za poniesione koszty pogrzebu. Pozostali powodowie żądali zasądzenia zadośćuczynienia, gdyż M. D. (1) był (...) O. M., powód M. M. jest(...) powódki J. D. i ojcem O. M., zaś B. D. była babką zmarłego. Powodowie w pozwie wywodzili, że M. D. (1) tworzył wspólnie z powodami zgodną i kochającą się rodzinę, zaś jego śmierć odcisnęła się piętnem na ich życiu i zdrowiu, co uzasadnia żądanie zadośćuczynienia na podstawie art. 446 § 4 k.c. Odpowiedzialność pozwanego jest natomiast pochodną odpowiedzialności sprawcy wypadku komunikacyjnego i znajduje oparcie w dyspozycji art. 436 § 1 k.c. w zw. z art. 435 § 1 k.c.

Mimo, iż M. D. (1) w chwili śmierci miał (...)

Pozwany w odpowiedzi na pozew wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie na jego rzecz od powodów zwrotu kosztów procesu wskazując, iż M. D. (1) (...)Poszkodowany naruszył szereg wymienionych w odpowiedzi na pozew przepisów ustawy Prawo o Ruchu Drogowym oraz Kodeksu Wykroczeń.

Wyrokiem z dnia 20 maja 2015r. Sąd Okręgowy w B. oddalił powództwo i zasądził solidarnie od powodów na rzecz pozwanego kwotę 7.217 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, czyniąc następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne.

(...)w miejscowości B., na drodze nr (...), śmierć poniósł M. D. (1). (...)

Sąd Okręgowy zwrócił uwagę, iż podstawą dochodzonych przez powodów roszczeń są art. 446 § 4 k.c. oraz art. 436 § 1 k.c. w zw. z art. 435 § 1 k.c. a także art. 108 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, U. i Polskim Biurze (...) (Dz.U. nr 124, poz. 1152 ze zm.).

Podstawowe znaczenie dla istnienia odpowiedzialności na podstawie art. 436 k.c. ma ustalenie, że szkoda pozostaje w adekwatnym związku przyczynowym z ruchem mechanicznego środka komunikacji. Posiadacz pojazdu odpowiada na zasadzie ryzyka, a od obowiązku naprawienia szkody zwalniają go wskazane przez ustawodawcę w art. 435 k.c. okoliczności egzoneracyjne, tj. powstanie szkody wskutek działania siły wyższej, z wyłącznej winy poszkodowanego lub z wyłącznej winy osoby trzeciej, za którą posiadacz pojazdu nie ponosi odpowiedzialności.

Nadto Sąd I instancji wskazał, że przy ocenie odpowiedzialności kierującego pojazdem na podstawie art. 436 k.c. należy mieć na względzie art. 361 § 1 k.c., w myśl którego zobowiązany do odszkodowania ponosi odpowiedzialność tylko za normalne następstwa działania lub zaniechania, z którego szkoda wynikła. Odpowiedzialność na zasadzie ryzyka nie może iść tak daleko, aby można było ją wiązać z każdym ruchem pojazdu mechanicznego przy pominięciu przyczynowości.

Ciężar udowodnienia przesłanek odpowiedzialności pozwanego spoczywał na powodach, stosownie do dyspozycji art. 6 k.c.

Ponieważ podstawę faktyczną powództwa stanowiła powoływana przez powodów okoliczność zaistnienia wypadku drogowego, w wyniku którego M. D. (1) poniósł śmierć, obowiązkiem powodów było udowodnienie, że doszło do wypadku drogowego, udowodnienie istnienia adekwatnego związku przyczynowo-skutkowego pomiędzy tą śmiercią a konkretnym wypadkiem drogowym. Przede wszystkim powodowie, w ocenie Sądu Okręgowego, powinni udowodnić, że do zgonu M. D. (1) doszło na skutek ruchu pojazdu mechanicznego i że zgon ten był normalnym następstwem ruchu pojazdu mechanicznego.

Powyższe okoliczności, według Sądu Okręgowego, nie zostały przez powodów w rozpoznawanej sprawie wykazane (udowodnione).

(...)

Sąd Okręgowy pominął wniosek dowodowy pozwanego o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego(...)uznając, że skoro powodowie wnieśli o oddalenie wniosków dowodowych strony pozwanej, zmierzających do ustalenia

okoliczności i przyczyn, w których poszkodowany (...), to powodowie uznali, iż udowodnienie adekwatnego związku przyczynowo-skutkowego pomiędzy śmiercią M. D. (1), a domniemanym, prawdopodobnym wypadkiem drogowym – ruchem pojazdu – nie jest konieczne. Ponieważ na powodach spoczywał ciężar udowodnienia przesłanek warunkujących odpowiedzialność pozwanego, Sąd I instancji uznał za zbędne i niecelowe przeprowadzenie dowodów wbrew inicjatywie i woli powodów. Nadto Sąd ten uznał, że nie zachodziła potrzeba zasięgnięcia opinii biegłego (...)na okoliczność możliwych przyczyn (...)

Gdyby nawet przyjąć założenie, że strona powodowa udowodniła w sposób nie budzący wątpliwości fakt zaistnienia wypadku drogowego, to Sąd Okręgowy uznał,(...)M. D., nie pozwalając na przyjęcie i ustalenie odpowiedzialności pozwanego.

Na powodach spoczywał obowiązek udowodnienia, że (...)M. D. (1) doszło wskutek ruchu pojazdu mechanicznego i naruszenia zasad bezpieczeństwa w ruchu drogowym przez kierowcę tego pojazdu, zaś powodowie powyższych okoliczności nie starali się nawet udowodnić, domagając się oddalenia wniosków dowodowych, zgłoszonych przez pozwanego.

Brak było dowodów, w ocenie Sądu Okręgowego,(...) wskazujące na przyczyny śmierci, zaistniałe po stronie kierującego pojazdem mechanicznym.

Oddalając w całości powództwo Sąd Okręgowy podkreślił, iż w okolicznościach sprawy ruch pojazdu kierowanego przez nieznaną osobę nie może zostać uznany za udowodnioną przez powodów przyczynę zdarzenia, a tym samym pozwany nie może ponosić odpowiedzialności za to zdarzenie.

Powodowie złożyli apelację od powyższego wyroku, skierowaną przeciwko całości rozstrzygnięcia, zarzucając:

1. naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. przez dowolną a nie swobodną ocenę materiału dowodowego, polegającą na dokonaniu przez Sąd I instancji ustalenia, że strona powodowa nie udowodniła faktu zaistnienia wypadku drogowego, w wyniku którego śmierć poniósł M. D. (1), jak i związku przyczynowego między wypadkiem drogowym a śmiercią M. D. (1), bez wskazania w jakim zakresie i na jakiej podstawie Sąd ten uznał za niewiarygodne i niewystarczające dowody z dokumentów zawartych w aktach postępowania przygotowawczego (postanowienie o umorzeniu śledztwa, protokół oględzin i otwarcia zwłok), podczas gdy z tych dokumentów wynikało, że śmierć M. D. (1) była niewątpliwie następstwem wypadku drogowego,(...)
2. naruszenie art. 233 § k.p.c. w zw. z art. 278 § 1 k.p.c. przez jego niewłaściwe zastosowanie i uznanie, że do ustalenia i wykazania, iż M. D. (1) poniósł śmierć w wyniku ruchu pojazdu mechanicznego niezbędne są wiadomości specjalne, podczas gdy powodowie przedstawili wystarczający materiał dowodowy na tę okoliczność i Sąd I instancji był władny i zobligowany do oceny twierdzeń przedstawionych przez powodów w oparciu o znajdujący się w aktach materiał dowodowy oraz doświadczenie życiowe i zasady logicznego rozumowania, z uwzględnieniem szczególnego charakteru sprawy;
3. naruszenie art. 232 k.p.c. zd. drugie w zw. z art. 278 § 1 k.p.c. poprzez błędne niezastosowanie przepisu i niedopuszczenie dowodu z opinii biegłego(...), mimo braku wniosku dowodowego strony powodowej w tym zakresie, podczas gdy Sąd I instancji uznał, że do wykazania okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy niezbędne są wiadomości specjalistyczne, to winien był dopuścić z urzędu dowód z opinii biegłego;
4. naruszenie art. 233 § 1 k.p.c., polegające na uznaniu, że wniosek o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego (...), złożony przez pozwanego, zmierzał do „ustalenia przyczyn i okoliczności, w których poszkodowany doznał (...)”, w sytuacji gdy z treści wniosku dowodowego pozwanego nie wynikał zamiar ustalenia (...)M. D. (1) było związane z ruchem pojazdu mechanicznego, ale zamiar ustalenia ewentualnego wpływu i przyczynienia się poszkodowanego do zaistniałej szkody;

5. naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 229 k.p.c., polegające na uznaniu braku wykazania przez powodów, że M. D. (1) poniósł śmierć w wyniku wypadku drogowego, podczas gdy okoliczność ta była uznana przez pozwanego i nie była między stronami sporna;

6. naruszenie art. 227 § 1 k.p.c. przez oddalenie wniosków dowodowych powodów, m.in. przesłuchania powodów w charakterze strony i dowodu z opinii (...), podczas gdy nieprzeprowadzenie tych dowodów skutkowało nierozpoznanie istoty sprawy;

7. naruszenie art. 436 § 1 k.c. w zw. z art. 435 § 1 k.c. i art. 6 k.c. przez ich błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, polegające na przyjęciu, że w okolicznościach sprawy warunkiem koniecznym przypisania pozwanemu odpowiedzialności odszkodowawczej względem powodów jest wykazanie winy sprawcy szkody, podczas gdy prawidłowa wykładnia tych przepisów wskazuje, iż jest to odpowiedzialność na zasadzie ryzyka i to strona pozwana winna udowodnić, że z powodu zaistnienia przesłanek egzoneracyjnych nie ponosi odpowiedzialności za szkodę, czego pozwany w niniejszej sprawie nie wykazał;

8. naruszenie art. 102 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie i uznanie przez Sąd I instancji, że w rozpoznawanej sprawie nie zachodzi przypadek szczególnie uzasadniony i brak było podstaw do nieobciążania powodów kosztami procesu.

Wskazując na powyższe zarzuty skarżący domagali się uchylecia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Pozwany wniósł o oddalenie apelacji powodów i zasądzenie od nich na swoją rzecz zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył:

Apelacja powodów zasługiwała na uwzględnienie, choć nie wszystkie zgłoszone w niej zarzuty były zasadne.

Nie można było w aktualnym stanie dowodowym sprawy przyjąć, jak twierdzą skarżący, że śmierć M. D. (1) była niewątpliwym następstwem wypadku drogowego, (...) Wskazywanie przez skarżących w powyższym zakresie na treść uzasadnienia postanowienia(...)jako na dowody potwierdzające zaistnienie wypadku drogowego, w wyniku którego śmierć poniósł M. D. (1), nie mogło odnieść zamierzonego skutku.

W pierwszej kolejności należy zauważyć, że zgodnie z art. 11 k.p.c. tylko ustalenia wydanego w postępowaniu karnym prawomocnego wyroku skazującego wiążą sąd w postępowaniu cywilnym. Nie wiążą sądu w postępowaniu cywilnym ustalenia poczynione w innych orzeczeniach, wydanych w postępowaniu karnym, (...)

(...)

Dowody z dokumentów zawartych w aktach postępowania przygotowawczego w sposób jednoznaczny nie wskazywały na przyczynę śmierci M. D. (1), (...), co słusznie zauważył Sąd Okręgowy. Dowody te jednak nie wykluczały również zaistnienia wskazanego zdarzenia drogowego, co nie pozwalało a priori na uznanie braku odpowiedzialności pozwanego wobec powodów opartej na art. 98 pkt. 1 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, (...) i Polskim Biurze (...) (Dz. U. nr 124, poz. 1152 ze zm.), według którego do zadań U. należy zaspokajanie roszczeń z tytułu ubezpieczeń obowiązkowych, o których mowa w art. 4 pkt. 1 i 2 ustawy, w granicach określonych na podstawie przepisów rozdziałów 2 i 3, za szkody powstałe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na osobie, gdy szkoda została wyrządzona w okolicznościach uzasadniających odpowiedzialność cywilną posiadacza pojazdu mechanicznego lub kierującego pojazdem mechanicznym, a nie ustalono ich tożsamości.

(...)

W takiej sytuacji dowodowej i w zestawieniu z okolicznością, że pozwany zarówno po wezwaniu go przez powodów przed wytoczeniem sporu do zapłaty dochodzonych zadośćuczynień i odszkodowania (k. 40) jak i w odpowiedzi

na pozew w rozpoznawanej sprawie w sposób zdecydowany i kategoryczny nie zanegował zaistnienia zdarzenia drogowego z udziałem posiadacza pojazdu mechanicznego lub kierującego takim pojazdem, którego tożsamości nie ustalono, ani związku przyczynowego pomiędzy takim zdarzeniem a śmiercią M. D. (1), lecz (...).

W związku z powyższym uznać należało zasadność zasadniczego zarzutu apelacji, że Sąd Okręgowy nie rozpoznał istoty sprawy, gdyż nie przeprowadził postępowania dowodowego w zakresie niezbędnym do tego rozpoznania, a także zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 278 § 1 k.p.c.

Dla prawidłowego rozstrzygnięcia sprawy przy ponownym jej rozpoznaniu niezbędne jest dopuszczenie dowodu z opinii (...)w celu ustalenia czy doszło do wypadku drogowego z udziałem pieszego M. D. (1) i kierującego pojazdem mechanicznym, którego tożsamości nie ustalono, (...)a także doświadczenia zawodowego i wiedzy biegłych. (...) ustaleniu przez biegłych podlegać winny także okoliczności wskazane w punkcie 5 odpowiedzi pozwanego na pozew, co do stopnia ewentualnego przyczynienia się poszkodowanego do zaistnienia tego zdarzenia.

(...)

W tym stanie rzeczy Sąd Apelacyjny w oparciu o art. 386 § 4 k.p.c. uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu w B. do ponownego rozpoznania oraz rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego (art. 108 § 2 k.p.c.).